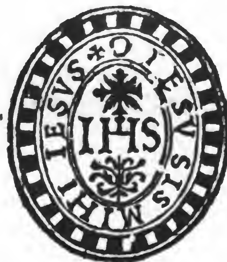
RELATIO

FACTA IN CONSISTORIO SECRETO CORAM S. D. N. GREGORIO PAPA XV.

A FRANCISCO MARIA EPISCOPO PORTVENSI S. R. E. CARD. A MONTE

DIE 19. IANVARII M. DC. XXII.

SVPER VITA, SANCTITATE, actis Canonizationis, & miraculis B. FRANCISCI XAVIER è Societate IESV.

MEDIOLANI,

Apud hæred. Pacificij Pontij, & Ioan. Baptistam Piccaleum, Impressores Archiepiscopales. M. DC. XXII.

Denuo Imprimatur.

Fr. Franc. Carenus Vic. Rosae, & S. Inquisitionis Mediolani.

Al. Bossius Can. Ord. Theol. pro Illustriss. D. D. Card. Archiep.

Vidit Saccus pro Excell. Senatu.

Diuinæ prouidentiæ conſilio ſtatutum eſt, Pater Beatiſſime, vt Chriſtus Deus, & homo ineffabili myſterio in tempore de Virgine natus, diuinæ legis ſplendore humanum genus ad ſalutem illuſtraret: quem propterea Aeterni Patris nomine ita Iſaias alloquitur: Ecce dedi te in lucem gentium, vt ſis ſalus mea vſque ad extremum terræ. Non tamen omnibus per ſe ipſum Chriſtus hoc beneficium contulit: ſed intra Iudęæ fines ſe continuit; inde vero Apoſtolos, tamquam Sol ſplendidiſſimos radios, miſit in vniuerſum mundum prædicare Euãgelium. nec Apoſtoli electi à Deo nuncij omnes orbis terræ prouincias peragrarunt. Sed cũ falli non poſſit diuini Oraculi vox, quæ de illis prædixit: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum: Apoſtolis Apoſtolici viri ſucceſſerunt, qui ab hac Sancta Sede miſſi Chriſtum Dei ſalutem, ac veram mundi lucem alijs ſubinde prouincijs prædicarunt.

Hos inter Seruus Dei Franciſcus Xauerius ita eluxit, vt in eo diuini Oraculi pars illa impleta eſſe videatur: Et in fines orbis terræ verba eorum. Diuino enim beneficio ſegregatus in Euangelium Dei, qua immenſa patet Oceani littora ad orientem ſolem, deduxit ſonum Apoſtolorum, Et in fines orbis terræ verba eorum. Nam vt taceam Indos, Brachmanas, & Malabares, ad quos aliqua Euãgelij fama olim emanauit, & multorum ſæculorum ætatibus oblitterata Xauerij prædicatione reuixit: ipſe primus Parauis, Malais, Iais,

Acenis, Mindanais, Moluccensibus, ac Iaponibus apostolico sane spiritu, & virtute Euangelicæ lucis fulgorem induxit, & salutem annunciauit. Vltra quas prouincias ad Oriētem solem nihil reliquum orbis terrarum habet.

Nuncius tamen ille hinc discessit apostolicus, à Paulo III. Pōtifice Summo missus, vt illis gentibus salutem nunciaret: & Apostolus inde reuertitur. hoc enim nomen apostolicis factis primùm in Lusitania obtinuit; deinde in India, Iaponia, Sina, & reliquis Orientis prouincijs conseruauit: communi enim omnium cōsensu nonnisi Apostolus nominatur. Meritoq. tam honorifica appellatione dignus censetur, qui apostolico sane spiritu in tot prouincijs Euangelium prædicauit; ita Domino cooperante, & sermonem Serui sui confirmante sequentibus signis, vt multa centena hominū millia doctrina, & miraculis Apostolorū miraculis simillimis, ab idolorum seruitute ad veram libertatem filiorum Dei traduxerit, in fide instituerit, & propria manu baptizauerit; inter quos Reges, ac Principes non pauci numerantur. Quod Apostoli nomen, ab hominibus Seruo suo tributum insigni miraculo Deus confirmasse videtur: cum illi non solum miraculorum, sed etiam linguarū dona concesserit, quibus olim Apostolos Hierosolymis ad prædicationem Euangelij armauit.

Apostolus igitur ad hanc Sanctam Sedem reuertitur, qui Apostolicus Nuncius ab illa missus est, vt fructum afferret: & fructus eius manet; quem tu Summe Sacerdos benedicas, & Deo offeras. illius enim fructus sunt tot millia hominum Catholicæ Ecclesiæ aggregata; tot illustrium virorum victoriæ, qui in illis prouincijs, in quibus Euangelium prædicauit, pro fide tuenda sanguinem profuderunt, hodieq. profundunt; constantia, & patientia, qua innumeri confessores inter acerbissimas persecutiones fidem tuentur. illius etiam

fructus

fructus est nomen, & fama, quam apostolicæ sanctitatis vbique obtinuit, & desideria totius Ecclesiæ de illius Canonizatione. nulla enim natio est in orbe christiano, quæ Xauerium eximie Sanctum non prædicet, cupiatq. plenos illi beatorum honores ab hac Sancta Sede pro tantis meritis tandem decerni.

Hæc igitur celebris famæ, communisq. Ecclesiæ vox, ac desiderium Pauli V. fel. rec. animum inclinarunt, vt ad preces totius Societatis I E S V, illiusq. Præpositi Generalis in ordinem ad Canonizationem de vita, & Sanctitate huius heroici viri iuxta sacros Canones inquiri iusserit: proptereaq. fabricatis processibus de iure, ac stylo necessarijs, illisq. maturè per plures annos discussis, hodie in eo statu causa versatur, vt legitimè instructa videatur. & iussu S. V. coram amplissimo Sacro Senatu illius statum relaturus, breuitati consulendo, tripartito ordine illum explicabo.

Primo, vitam, actiones heroicas, virtutes huius Serui Dei proponam.

Secundo, res huiusmodi causa ordinatim gestas.

Tertio, miracula insignia à Deo eius intercessione facta: vt si priora duo S. V. approbatione digna esse iudicauerit, & hanc postremam partem recensendam decreuerit: rogatis de more singulorum Reuerendissimorum DD. meorum sententijs, quid pro Dei gloria, & Catholicæ fidei exaltatione magis expediat, deliberare, & statuere possit.

DE

DE VITA.

IN ea Nauarræ parte, quæ trans Pyrenæum montem ad Hispaniam pertinet, natus est Seruus Dei Franciscus Xauerius anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo, in castello Xauier, à nobilibus parentibus Ioanne Iasso regij eiusdem prouinciæ consilij præside, & Maria Azpilcueta Xauerij oppidi, & aliorum circa locorum dominis; à quibus piè educatus, & christianæ disciplinæ rudimentis diligenter instructus, vbi ætas adoleuit, Lutetiam Parisiorum missus est: vt in celebri illa academia litterarũ studijs animum excoleret. Cumque de eo domum reuocando pater cogitaret; Maria Magdalena Francisci soror, quæ Gandiæ discalceatarum Virginum magna sanctitatis fama Monasterium regebat, de patris consilio, ac fratris futura gloria diuinitus edocta, ad patrẽ scripsit: Parisijs Franciscum omni ope foueret, vt in studijs pergeret, etiam si opus esset domesticum censum in ea re exhaurire: quia nimirum electus à Deo noui orbis Apostolus erat.

Parisijs ergo amicitiam contraxit Franciscus cum Ignatio Loyola Societatis IESV postea parente, & fundatore; qui cum ad diuinam gloriam procurandam socium à Deo multis obtinuit precibus, & lacrymis: spiritualibusq. exercitationibus instruxit. Quibus ille tantum profecit; vt Euangelicæ perfectionis amore incensus, sæculi honoribus, ac diuitijs contemptis, durum, ac vile vitæ genus eodem B. Ignatio duce animosè aggressus sit, & constanter prosecutus. Victum emendicando quærebat; orationi, & diuinis rebus vacabat semper; corpus ieiunijs, alijsq. pœnis affligebat.

Egressus Parisijs in Italiam venit; & dum peregrinandi in Palæstinam

Iastinam tempestatem expectat cum socijs, vt Turcarum conuersioni ibi incumberent, cuius rei voto se astrinxerāt: Venetijs, Bononiæ, alijsq. vrbibus præclaro sanctitatis exēplo, & spiritus ardore, concionando, alijsq. pietatis, & charitatis officijs proximorum saluti indefesso incubuit studio. Venetijs ad titulum paupertatis sacerdos creatus, magno humilitatis, & charitatis exemplo ægrotis in hospitali domo inseruiuit, illis familiarius assistens; quorum aspectum propter insanabiles morbos, ac vulnera reliqui ferre non poterant. & vt gloriosiorem de se victoriam reportaret, sæpe aquam hausit, qua illorum vulnera lauerat.

Sublata igitur nauigandi eo anno spe, Romam cum alijs socijs venit, quemadmodum inter omnes conuenerat; vt se Summo Pontifici sisterent, offerrentq. in quascunq; vellet prouincias amandare ad proximorum salutem procurandam, vitamq. hic spiritualibus exercitationibus, ac laboribus pro diuina gloria ditissimam, cæterum pauperrimam, & asperam dum agerent, iactis primis Societatis IESV fundamentis, Ioannes Lusitaniæ Rex, Orientalis Indiæ cōuersioni maxime intentus, à Paulo Papa III. suppliciter petijt, vt ex Ignatij socijs, quos sanctitatis, & doctrinæ fama ad eam expeditionem aptissimos iudicabat, aliquos sibi mitteret, qui Euangelium vastissimis illis in prouincijs promulgarent.

In quam rem Ignatius, cui Summus Pontifex negotium commiserat, Franciscum nominauit: qui Apostolici Nuncij dignitate, ac potestate à Pontifice instructus, Indiæ Apostolus iuxta sororis vaticinium à Deo electus, sine mora proficiscitur: eaque sanctitatis, & Apostolici ardoris signa exhibuit in Lusitania, vt communi omnium voce Apostolus dictus sit. quod nomen non solum ipse dum vixit, & post obitum obtinuit; verùm in illius memoriam, ac veneratio-

nem,

nem, quà Lusitanum imperium per Europam, Africam, Asiam, & nouum patet orbem, omnes de Societate IESV Apostoli nominantur. tantum enim fidelis Dei seruus apostolicis factis, & sanctitate promeruit, vt non solum sibi gloriosum nomen, sed suis etiam comparauerit.

Ex Lusitania in Indiam soluit: nec vllis regij Prætoris precib. adduci vnquam potuit, vt viatici nomine aliquid acciperet præter vilem centonem. Mendicando victum quærebat in naui: in publico dormiebat, nautico fune pro lecto vtens: ægrotis omni ope semper præsto erat; illis cibos, si indigerent, non solum à ditioribus procurabat, sed propria etiam manu, & industria parabat, ac diuidebat, non veritus etiam illorum vestes lauare, aut aliquod officij genus, quamuis vilissimum, illis exhibere; in quibus prudens Christi seruus ipsum Christum semper agnouit, & veneratus est. Vt sacramenta illis ministraret, periclitantibus adesset, & mœrentes solaretur, totas noctes vigilabat indefessus; diebus in summo labore, & oratione transactis. vnde aliqui dicere soliti sunt, Francisci delitias esse præter orationem, ægrotis inseruire. Quod viuendi institutum non solum in hac, sed in omnibus nauigationibus, in quibus deinceps magnam vitæ partem posuit, cōstantissime retinuit. Nec solum in mari eius charitas ita in pauperes, & ægrotos eluxit, sed dū in vrbibus moraretur, nihil ab hoc instituto vnquam remisit. Quin omnibus omnia factus, vt Christo omnes lucrifaceret, reliquos homines, qui vel propter pinguiorem fortunam, vel propter valetudinē eā opera non indigebāt, alijs non minoribus officijs prosecutus semper est; nulliq. vnquā labori pepercit, quo proximorū saluti ꝓdesse posset.

Indiam vt attigit post tàm longam nauigationem, quę annū tenuit; curando corpori nullum tempus dedit: sed ignem quem in illas prouincias mittere venerat, statim cœpit

spar-

ſpargere. Pueros, ac rudem plebem per vrbẽ tintinabulo vocabat, cogebatq. in aliquam Eccleſiam, in qua omnes doctrinam Criſtianam edocebat ea ſpiritus efficacia, vt altiſſimè in omnium corda penetraret, veluti doctrina ipſa Apoſtolorũ. Orationes per plateas, ac domos vt decantarent, omnibus perſuaſit, & in domibus cuique ſuis familiaribus eas traderent. Qui mos ab eo inductus, hodie in India, magna Dei gloria, perſeuerat.

Adultos ad confeſſionem, ac pœnitentiam peccatorum, Chriſtianæq. vitæ ſanctitatem omnibus officijs inuitabat. Ethnicos ab idolorum ſeruitute ad veram filiorum Dei libertatem indefeſſo ſtudio, & per aperta vitę diſcrimina vocare nuſquã deſtitit, in ignotas, & abditas penetrãs prouincias, nudis ſæpe pedibus, laceris veſtibus, & mendicus. Qua in re ita ſerui ſui conatibus Deus adfuit, clariſſimis, & Apoſtolorum ſimilibus miraculis ſermonem illius vbique confirmans, & interius auditorum corda mouens: vt multa centena hominum millia ad fidem conuerterit, & baptizauerit, multos vitiorũ cœno ptinaciter immerſos, magnis ad id ſuſceptis peregrinationibus, nauigationib. & corporis afflictionibus, extraxerit.

Multa ſunt Regna, Prouinciæ, & Inſulæ, per quas Cæli, ac Romanæ Sedis Nuncius verbum Dei ſeminauit. Tandemq. dũ aditum Euangelio quærit in vaſtiſſimum Sinarum imperiũ, laboribus ſupra humanas vires pro Dei gloria fractus, & cęleſti Chriſti videndi ardore extenuatus, in Sanciano deſerta inſula ad patriam, & nuptias Agni euocatus fidelis ſeruus, in gaudium Domini introiuit.

DE VIRTVTIBVS.

APoſtolici huius viri clariſſimarum virtutum inſignibus excellens ſanctitas per RR. PP. Rotæ Auditores firmata, & per Sacram Rituum Congregationem legitimè comprobata, apertè ex dicendis manifeſtatur.

DE FIDE.

FIdes in excellenti gradu in eo floruit; quam non solum per Sacramentorum deuotam susceptionem, & indefessam ministrationem professus est: sed heroicis etiam operibus; susceptis ad eam prædicandam per barbaras, & ignotas prouincias, ac maria magnis peregrinationibus, & nauigationibus, per aperta vitæ pericula, & sine vllo humanæ opis auxilio: exprimens in se ipso Euangelicæ doctrinæ, quam prædicabat, puritatem, & sanctitatem. Attulitq. eius fides in millia millium per vastas illas prouincias propagata; & allatura in posterum est, fructum benedictionis in horrea Domini. Ex quibus rebus ea virtus eminenter in illo claruisse paret.

DE SPE.

FIrmissimam habuisse spem planum est: cum in eo omnia illa abundanter concurrisse probentur, quæ cum tali spe indissolubili nexu socientur: nempè Despectus temporalium rerum, voluntaria ærumnarum Perpessio, Aggressio difficilium, Securitas in periculis, Gaudium in aduersis. Nam Despectus temporalium apparet, quòd spretis mundanis honoribus, diuitijs, feudalibus castrorum successionibus, dignitatibus, & commodis humilem vitam, religiosamq. paupertatem sub obedientia in viridi ætate est amplexus. Quo ad voluntariã ærumnarũ Perpessionem, euidentissime constat illa: quia cunctis reiectis cõmodis, ęrumnas plurimas, maximosq. labores propter Christum voluntarie suscepit, vt inferius suo loco designabitur: ita vt quanto maiores illius fuerunt, labores & grauiores ærumnæ, tanto etiam in eo feruentiorem spem fuisse affirmandum sit. Quo ad Aggressionem difficilium, illam docent plurima ardua, difficilia, & humanas vires prorsus excedentia, quæ toto vitæ cursu perfecisse

proba-

probatur, inter quæ duo tantũ, ne longior ſim, narranda cenſui. Primo videlicet, admirabile illud: quòd, cùm magnis itineribus per montium cacumina numeroſus Badagarũ exercitus in Regnum Trauancor, atq. Promontorium Comorini furens excurreret in ruinam Chriſtianorum, quos ipſe baptizauerat; Xauerius ſolus, inuictæ in Deum fiduciæ clypeo tectus, obuiam barbaris proceſſit, militesq. ſeuerè increpauit. Stetit illicò exercitus immobili veſtigio, nec progredi vlterius potuit. quin etiam Ducibus pergere volentibus reſpondebant milites, progredi ſe nequaquam poſſe, & cernere è regione aſtantem cum Xauerio virum quendam magnum, & maieſtate terribilem, nigra veſte indutum, qui eos terrebat: neque ardorem ex vultu atque oculis illius emicantem ferre ſe diutius poſſe. Quòd cùm ipſi etiam Duces experirentur, retorceſſit totus exercitus, atque ab incepto deſtitit; victorq. Xauerius Chriſtianos, quos Chriſto pepererat, à cæde & rapinis liberauit.

Aggreſſionem difficilium oſtendunt etiam cum admiratione, tot peregrinationes ſuſceptæ ad infideles populos, incognitos, & barbaros, cum aperto vitæ periculo, ſolo ſtudio diuinæ gloriæ propagandæ. Securitatem in periculis in illo floruiſſe certiſſimum eſt, cùm probetur ſine cura fuiſſe in medijs curis, & ſæpius ſine metu fuiſſe imminente naufragio, ſecurum ingruentibus hoſtibus, ſecurum in infirmitatibus ipſis; ita vt firma ſpes in Deo, quę in illo vigebat, certam ſecuritatem in periculis ei præſtaret non ſecus, quàm anchora naui in fluctibus præſtat; & in Domino confidens nihil timeret, poſſetq. cum Dauide canere: Si exurgat aduerſus me præliũ, in hoc ego ſperabo.

Poſtremo quoad gaudium in aduerſis, illud eminenter probat continua hilaritas animi, promptaq. voluntas, quibus non ſolum ſine mærore, ſed cum Apoſtolo ad Rom. 5. glorians in ſpe filiorum Dei, tot labores, & ærumnes, ac pericula, &

aduersa passus est, iustè, ac piè viuens in hoc sæculo, expectās beatam spem, & aduentum magni Dei, qui seruum, quem vigilantem, & laborantem cum gaudio inuenerit, ad gaudium vocat æternum.

CHARITAS.

CHaritatem, virtutum præstātissimam, seruum istum Dei habuisse in eminenti gradu tàm erga Deum, quàm erga proximum euidenter probatum est.

DE CHARITATE IN DEVM.

NAm quoad Deum, charitatem illius ostendit exacta obseruantia mādatorum; ipsius etiam Dei, & Domini nostri Iesu Christi approbatione, qui dixit Ioan. 15. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me. Quàm exactè verò fidelis iste seruus Domini mandata seruauerit, colligitur ex puritate conscientiæ, ex assidua meditatione diuinæ legis, ex horrore cuiusq. etiam leuissimæ transgressionis, ex studio quod adhibebat, vt ab alijs diuina præcepta seruarentur, ex voluntaria paupertate, castitate, & obedientia: in quibus tantum excelluit, vt non solum is, qui ex aduerso est, nihil habens de illo dicere, obmutesceret; sed omniū lingua, ac vocibus, tam à christianis, quàm ab idololatris non nisi Sanctus communiter diceretur. quæ fama non nisi exactissima diuinæ legis obseruatione colligi potest. A

Probant eandem charitatē frequentia, & familiaria colloquia, quæ longa, & quàm assidue cum Deo habebat. in quibus Dei amore taliter incendebatur, vt sępè vultu inflammato, oculis ad cęlum affixis, diuinitus à terra eleuaretur: quasi in cęlū, vbi erat illius thesaurus, & propterea cor, etiam corpus raperetur. & sępè non valens resistere abundantiæ dulcedinis di- I

uini amoris, clamauerit: SATIS EST DOMINE, SATIS EST.

Ostenditur eadem charitas per extinctionem timoris in subeundis periculis, & arduis operibus aggrediendis amore Dei. Nã perfecta charitas foras mittit timorem. Ille verò tantum abfuit à timore, vt propter Deum non timuerit naufragium, peregrinationes per inuia, & deserta loca non formidauerit, nec feros ethnicorum mores expauerit; quãuis ab omnibus vno consensu exitium sibi imminere denunciaretur. Nec minus elucet eius eximia in Deum charitas ex contẽptu rerũ humanarum, & mortis; qui in tota huius Serui Dei vita ita elucet, vt verè cum Apostolo posset dicere: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum; &c. in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.

Nec minus eandem testabatur charitatẽ, continuò de Deo meditãdo, dulces de illo sermones habẽdo, cunctos ad illius amorem hortando. Iaculatorias orationes ex inflammato pectore etiam in medijs turbis emittebat tanta dulcedine, vt audiẽtes ad Dei amorẽ accẽderet: quin & dormiẽs illas voces frequẽter erumpebat. Mi IESV, Dulcis IESV: non solũ enim in vigilia, sed in somno IESVM in ore, & corde habebat: quod ardentissimæ charitatis signum est clarissimum.

DE CHARITATE IN PROXIMVM.

CHaritas verò in proximum feruentissima in eo probatur non solum ex præmissis de charitate ergà Deum: sed etiã ex pijs operibus, in quibus se continuò exercuit, seruiendo ægrotis hospitalium locorum, illis cibum proprijs manibus ministrando, sordes illorũ purgando, lectulos versando, & sternendo; sinu amplexuq. fouebat quãtumuis vlcerosos, & tabidos; cum illis crebrò pernoctabat; extremum agentibus spiritum

ſpiritum aſſiſtebat; mortuos abluebat, & ſepulturę tradebat; omniaq. alia quantumuis vilia ſeruitia, & charitatis officia eiſdē præſtabat indefeſſus Dei ſeruus, omnib. omnia factus. Nec minus eadem charitas in proximos colligitur ex beneficentia, qua maximè eluxit in pauperes; illis non ſolum quæ habebat benignè diuidendo: ſed etiā ab alijs, vt illis daret, ſępiſſimè oſtiatim poſtulando: omnia in egenos, & deſolatos diſtribuendo tanto amoris ſenſu, & voluptatę; vt non ſolum Pater pauperum cōmuniter diceretur: ſed etiam illius delitias pauperes eſſe, & orationē permulti affirmauerint. Eximia pietatē fuit erga carceratos illos crebrò viſitabat, verbis conſolabatur, cibo potuq. reficiebat, ſpirituali alimonia cōfirmabat; cauſamq. illorum, quantum modeſtè poterat, agebat; idq. tàm ſedulo, vt ſæpiſſimè domum rediret poſt occaſum ſolis; quin tam longa ſentiret ieiunia; cuius potiſſimus cibus erat Christi voluntatem facere.

Ardentem etiam charitatem in proximos probauit per tantum tempus pueros chriſtianæ fidei elementa docendo; rudibus adultis chriſtianam legem vberius explicando; peccatores omni conatu ad officium reuocando; infidelibus diſcuſſis errorum tenebris Euangelicam lucem aperiendo; vehementiſſimo zelo animarum, quo ſemper flagraſſe oſtendunt ſatis quæ hactenus diximus, & alia charitatis officia, quibus nil aliud quęrebat, præter animarum ſalutē; quas ita diligebat, vt ſanguinem pro illis dare paratum ſe eſſe oſtenderet ipſis periculis, & laboribus, quos intrepidus ob illarum ſalutem aggrediebatur, armatus Domini exemplo, qui prior dilexit nos, & lauit nos à peccatis ſanguine ſuo.

DE ORANDI STVDIO.

HAbuit hic Seruus Dei eminenter orandi ſtudium, quod charitatem indiuiduè comitatur: cum nemo amet, qui non

non cupiat cum eo esse, & agere, quem amat; cumq. per orationem cum Deo simus, & agamus. Excelluisse igitur illum tàm in vocali, quàm in mentali oratione probatur, non solũ ex frequenti assiduitate, sed etiam ex feruenti efficacia, & delectatione, quibus orare solitum fuisse constat. Tãtum enim ei cordi fuit assidua frequentia orandi; vt nullæ difficultates, nullæ occupationes, nulla negotia quamuis ardua, nullumq. tempus illũ ab ea retrahere possent, vbicunq. locorum esset. quòd si aliquando solitum, & præfinitum tempus orandi, & meditandi propter occupationes, quas Ecclesiarum sollicitudo, & proximorum amor ingerebant, defluxisset; aliud pro illo reponebat: & cum aliter non posset, illud nocturnæ quieti subtrahebat; noctes integras subinde orationi dãs, vel maiorem illarũ partem. Sæpiusq. obseruatum fuit, post graues, & multiplices diurnos labores à media nocte, vsque ad lucẽ orasse, Christi exemplum secutum, qui pernoctabat in oratione Dei, immo in medijs etiam ipsis tempestatibus nihil cõmotus animo orationem continuabat. De nocte surgens in hortis domorũ Societatis deprehensus fuit sæpe; vbi libero, fulgenti cælo fruens totus in contemplationẽ diuinę pulchritudinis rapiebatur: & vt diutius hoc potiretur bono binas tãtum, vel ad summum ternas horas quieti dabat; vt reliquum temporis meditando, orandoq. consumeret.

Feruens autem efficacia cum delectatione in orando satis demõstratur, tàm ex prolixitate orandi per integras noctes, vt supra; quã ex illius externa facie, ex qua in ipso actu ardor orãtis ità apertè emicabat; vt totus cęlesti quodam igne exardesceret, ac in præsentes quoq. flammas pietatis emitteret, qui illius aspectu ad pietatẽ, & Dei amorem accendebantur. Illã etiam probat extasis, quam patiebatur orans, & missam celebrans, ita vt planè à sensibus abstraheretur, nec ministrum vestem identidem succutientem aduerteret, nec ad se rediret nisi post horam. Orando talibus affluebat gaudijs; vt vixil-

lis

lis ferendis mortale pectus sufficeret: & ob id auditus sæpe fuit dum secreto oraret dicens; Non plus Domine; satis est Domine, & similia, de quibus iam diximus.

DE HVMILITATE.

HVmilitatis dono, Sanctitatis fundaméto, amplissime dotatum fuisse ostenditur, cum in interna, & externa mirificè excelluerit.

Ac primo demississimè de seipso sentiebat, se vilissimum omnium, & peccatorem maximum reputabat; omnibus inferiorem se esse affirmabat; & nihil erat tam vile, & abiectum, quo se dignú non putaret; nihil honorificum, quo se indignú non iudicaret; ita vt nulli præesse vellet, sed omnib. subesse cuperet, omnesq. propterea vt superiores reuereretur.

Secundo eandem probauit humilitatem honorifica quæque penitus spernendo, ad suas laudes, non secus ac alij ad probra, erubescens. si quid esset vnde laus ipsi aliqua posset peruenire, vt in faciendis miraculis, studiosè id factis, & verbis cœlabat, & sociorú aliorúq. meritis, & intercessionib. adscribebat.

Auctoritatem amplissimam Legati Apostolici, qua instructus in Indiam missus fuerat, non solú non iactauit: sed data opera texit, quasi gladium in vagina: adeo vt per decem annos nemo illum Nuncium Apostolicú sciuerit, præter Episcopú Goanum; nec nisi semel vltimo quasi remedio ad Dei gloriá procurandam ea potestate vsus est, re prius cum Episcopo Goano communicata, & illius permissa arbitrio.

Eadem humilitas ostenditur ex propria sui abiectione: ná Christum imitatus, cum diues esset omnium, egenus fieri voluit; & dum lautè ex suo posset, ex alieno precariò victitare maluit, abiectissimo vestitu semper vsus. Patet etiam ex quotidianis exercitijs, & actionibus, quibus sollicitam operá præstitit tàm in Indica nauigatione, quàm in domibus hospitalium

lium Indiæ, viliora quæq. ministeria, vt iam dictum est, hilariter & sponte eligendo: ex humili reuerentia ostenditur; qua semper veneratus est Episcopus, sacerdotes, & superiores quoscumque; adeo vt, cum B. Ignatio suo superiori scriberet, nonnisi genibus flexis scriberet reuerentiæ causa. Multaq. sunt alia, ex quibus planissime colligitur, Christi vestigia Xauerium fuisse secutum, qui de se dixit: Mitis sum, & humilis corde.

DE PAVPERTATE.

PAupertatem Euangelicam, quam vouit, perfectissimè ab illo seruatam fuisse demonstrat ratio vitæ, quam semper seruauit in victu, vestitu, suppellectili, itineribus, habitatione. Victus namq. fuit parcissimi; non eo solum, vt corpus affligeret: sed etiam, vt voto paupertatis satisfaceret; vtque verum pauperem ageret, quodcumq. sibi ab alijs vltro subministrabatur, & ea quæ solitus erat ipse per se mendicare, alijs pauperibus distribuebat, contentus ipse quolibet vili cibo, & pane obuio: vt latius dicemus dum de pœnitētia agetur.

In vestitu verò nō minus tenax paupertatis apparuit. erat enim plerumque attritus, resartus, & assumentis varijs intersectus in summa optimarum vestium copia, quæ certatim illi ab omnibus offerebantur.

In suppellectili præterea eius paupertas valde resplenduit. Eius in cubiculo nihil aliud elucebat, nisi ipsa paupertas: nudi namque erant parietes: lectulus potius ad arcendum somnū aptus; quàm ad conciliandum, vt pote sine culcitra, sine lodicibus, vilibus tantum stragulis, duro ceruicali adiuncto: & præter ista non aliud quidpiam erat in cubiculo, quàm pauci libri sibi, vel alijs necessarij.

In itineribus conficiendis, quæ tam longa, tam multa, tam difficilia fuere, tot longinquis peregrinationibus in vltimas ter

ras susceptis, studium paupertatis suum maximè probauit; nullo alio vectore, quam baculo pro equo, & vehiculo vsus est, pedes semper incedendo, & nō rarò sine calceis, sine alio tegimento plantarum. Viaticum non in pera, & sacculo, sed in Dei benignitate, & aliena pietate repositum habebat; nullum secum ferre solitus, nisi vbi per deserta, & inuia loca esset incedendum, & tunc nil aliud parabat quam cibum castrēsem: & castigatissimum. Et in toto longo, ac impedito itinere Meacensi assa tantum victitauit oriza. Nec viatoriæ vestes luculentiores erant, quàm cibus: adeò pannosus se in viā dabat, vt aliquando pueris ridiculo esset. E Lusitania in Indiam soluēns, precario semper in naui victitauit: nec ab illo instituto precibus Regij Prętoris vllatenus abduci passus est. Idem institutum in nauigationibus reliquis seruauit: numquam alio diuertere solebat; quam in publicas domos hospitalium: vt quemadmodum precario vescebatur: ita mendicato hospitaretur: hoc in Italia, hoc in Lusitania, hoc in India semper præstitit.

DE MORTIFICATIONE, ad Pœnitentia.

MOrtificationis studium, & opera pœnitentiæ in eo tales fuisse constat; quales ad insignem & excellentem requiruntur sanctitatem.

Primo, eximia fuit in eo abstinentia cibi; cum non solum carnis, & vini; sed etiam panis triticei vsum procul à se abdicauerit. In priuata domo, & quoties apud alios nō vesceretur; de industria insulsis, & vilibus vtebatur, ac parcissimè.

Secundo, manifeste colligitur ex maceratione carnis. corpus enim frequentissime flagellis cædebat, quandoq. æneo filo contextis; quæ etiam ferreis punctis, & stellulis de industria exasperabat, ita vt sanguinem copiosè profunderet. Somno

nonnisi

nonnisi breuissimo corpus recreabat, incommodè vel humi, vel fune nautico iacens, vel lectulo vilibus stragulis, vt supra dictum est, parato: reliquum noctis orationi, & contemplationi dabat, vel ægrotis visendis. Quin extra solitum suũ longe plura, & maiora pœnitentiæ opera exercebat: sæpius namque per plures dies ab omni cibo abstinuit: & aliquando à Dominica passionis vsq; ad Sabbatum maioris hebdomadæ. sæpe per biduum, vel triduum, quandoq. per quatuor totos dies, præsertim in principio suæ conuersionis. quando etiam, vt doloris sensu magis cruciaretur; funiculis sibi adeo arcte coxendices, & lacertos constrinxit; vt, cum plures dies eo in cruciatu iter agendo perseuerasset, animo repente destitutus præ doloris magnitudine, in media via conciderit; vinculis in carnem tam alte depressis: vt medici vulnus insanabile iudicauerint: actumque de eius vita esset: nisi miraculose vincula rupta fuissent sine ope artis humanæ.

DE FORTITVDINE, ac Magnanimitate.

FOrtitudine, Magnanimitate, & Patientia in laboribus tolerandis, & superandis heroice, & insigniter à Deo dotatus fuit. mundum vicit sui ipsius abnegatione: Christum secutus, honores, & dignitates sibi oblatas spreuit constanter: vitam religiosam, vilem, & pauperẽ elegit, & fortiter retinuit: eluxitque sæpe eius animi fortitudo, quod plagis, & pustulis pauperum mendicorum lauatis, aquam ipsam, qua illas abluerat, non semel biberit.

Nec solum tam gloriosa de se ipso victoria eius emicuit inuictus animus: sed etiam in aggrediendis rebus arduis propter Dei amorẽ, & in superandis difficultatibus. Longinquas regiones, ac prouincias adijt, vitę spreto periculo: nec barbarũ, & efferum in hospites incolarum ingenium timuit ad christianam

ſtianam manſuetudinem inuitare, à quibus ſibi mortem paratam eſſe audiebat. Ab anno milleſimo quingēteſimo quadrageſimo primo, quo in Indiam nauigauit vſque ad annū milleſimum quingenteſimum quinquageſimum ſecundū, quo diem clauſit extremum, multas diuerſarum nationum, & linguarum prouincias prædicandi Euangelij cauſa peragrauit; contractis etiam ob aſſiduos labores morbis grauiſſimis. ſæpius naufragium paſſus eſt. æſtus, frigoris, nuditatis, vigiliarum, ſitis, famis incōmoda diutiſſimè ſuſtinuit. nudis pedibus inter vepres, & ſentes longiſſima itinera perfecit. cōtumelijs, probris, irriſionibus, & omnis generis illuſionibus, & iniurijs appetitus: verbera inſuper, lapidationes, ac ſputa paſſus, omnia ſemper non ſolum æquo animo, ſed ſibi plaudente, illius verè diſcipulus, qui Apoſtolis dixit. Cum vos oderint homines, & cū ſeparauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen veſtrum tanquam malum propter filium hominis: gaudete, & exultate: Deoq. propterea in omnibus gratias hilaris, & humilis agebat; & pro illuſoribus, ac perſecutoribus deprecabatur.

DE FAMA SANCTITATIS, & nomine Apoſtoli.

PRopter hæc non immerito, B. Pater non ſolum vaſtiſſimas Orientis prouincias; ſed Occidentis etiam eximia ſanctitatis fama viuus, & mortuus compleuit, vnde non alio nomine etiam viuus communiter vocabatur, niſi Sanctus, tàm à Chriſtianis, quàm ab infidelibus: qui omnes in anguſtijs, illum etiam abſentem inuocabant; illi ægros, ac mortuos, offerebant, vt ſanitatem, & vitam reſtitueret: & quicquid illius habere poterant religioſe aſſeruabant.

Mortuus omniū prædicatione eſt celebratus. Corpus eius Malacæ, & Goæ eximia veneratione exceptum eſt tanto populorum

lorum concursu; vt, cum primum Goæ expositum fuit, per multos dies cancellis, lictoribus, armato milite concursus fuerit compescendus. qui vsque ad hanc diem maximus est, confluentibus ex tota India multis cuiuscunque cõditionis, sexus, & ętatis ad eius sepulcrum: vt testantur vota soluta, tabellæ appensæ, & peregrinationes solemnes. Vestes, superpellicium, & alia, quibus vsus est, pro reliquijs religiosè venerantur omnes; multaq. propterea, ac magna à Deo beneficia comparant. loca etiam, quibus ille aliquando diuersatus est, piè ab omnibus religiosa frequentia coluntur.

Imagines ipsius tam publice, quàm priuatim deuote à populis visitantur, & coluntur. & in promontorio Comorini in Ecclesia Cottatę illius imago in tanta veneratione est; vt ethnici, & fideles propterea ad ecclesiam illam religiosè peregrinentur; nec alio nomine illam appellent nisi ecclesiam magni Patris; donaria illi offerunt; vota soluunt; ac beneficia à Deo illius intercessione postulant, & non vulgaria singulis diebus obtinent. Tanta veneratione christiani, & ethnici oræ Trauancoridis propè promontorium Comorinum colunt, & venerantur Xauerium: vt, cum in interioribus locis dictæ oræ duodecim ecclesiæ fuerint destructę, & numquam deinceps renouatæ, solum ecclesia, vbi est posita imago illius, hucusq; intacta persistat.

Accedit illustre testimonium præcipuorum ætatis nostræ scriptorum de insignibus virtutibus huius eximij viri, & de opinione sanctitatis, quam habet in toto orbe christiano. quadraginta sunt, fermè omni exceptione maiores; vtpotè Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, Religiosi, Iurisconsulti, aut alia prærogatiua insignes; qui singulare testimonium de eius sanctitate protulerunt; omnes ordinatim nominati in iam dicta relatione Auditorum Rotæ.

Concurrit vehemens desiderium, & summa expectatio totius vbique Ecclesiæ ob continuatam perseuerantiam prædictæ

opinionis

opinionis sanctitatis, quæ non solum eius morte latius propagata est, sed in dies magis, ac magis propagatur.

Postremo superadditur honestissimus titulus Apostoli; quem summo consensu Hispaniarum populi, & Indiæ illi detulerunt: apud quos nō alio appellatur nomine, nisi Apostolus: quod non solum mirabili præsagio Mariæ Magdalenę eiusdem Xauerij sororis natu maioris (de quo supra egimus) verùm insigni miraculo Christus illi confirmasse videtur: cum illum linguarum dono exornauit, quo Apostolos ad prædicationem Euangelij instruxit.

DE DONO LINGVARVM.

Diuersarum namq. gentium linguis, quas non didicerat, cum eas Euangelij causa adiret, ità eleganter, & expeditè loquebatur, ac si ibi natus, & educatus esset. & contigit nō raro, vt eum concionantem diuersarum nationum homines, sua quisque lingua planè, & politè loquentem audiuerit. id quod pro maximo miraculo ab ea gente habitum, non solū auxit venerationem Xauerij; sed multos etiam ad fidem cōuertit. Voluit enim Deus, qui illum ad prædicationem Euāgelij in illis prouincijs segregarat; vt, sicut in cæteris apostolicum spiritum acceperat: sic etiam dono linguarum Apostolis similis esset: & vt non solum spiritus feruore eximio; sed etiam varijs linguis magnalia Dei vbique loqueretur.

DE GESTIS IN CAVSA.

Qvibus sic summatim relatis de vita, heroicis virtutibus, & actionibus huius Serui Dei Xauerij.

Ad secundam partem circa res ordinatim gestas in huiusmodi causa deueniēdo iuxta præmissum ordinem; S.V. exponitur; qualiter anno à Xauerij obitu sexagesimo, cum fama Sancti
tatis,

ctatis,& miraculorum vndique in ore Christiani populi celebris esset: placuit. Fel. rec. Paulo V. ad preces Societatis IESV committere DD. Cardinalibus Sacræ Rituũ Congregationi Præfectis; vt super recognitione processuũ per ordinariũ Indiarum, Goæ, Coccini, Bazzaini, & Malacę ad instãtiam Io. Lusitaniæ Regis, vt dictum est, fabricatorum; ac super fama Sanctitatis, & miraculorum, ac populorum deuotione in genere inquirerent, & referrent: an talia viderentur, vt ad specialem inquisitionem procedendum foret. quæ Sacra Congregatio annuente eodẽ Paulo V. sub die vigesima Martij anno millesimo sexcentesimo decimo deputauit bon. mem. Cardinalem Pamphiliũ: qui auctoritate Apostolica, ac eiusdem Sacræ Congregationis Rituum nomine per se ipsum, vel aliquem Prælatum, seu Prælatos ab ipso eligẽdos in Vrbe, cum notarij deputatione, prædicta omnia perageret. qui Cardinalis, electo prius Nicolao Rogeto in notariũ, ad omnia prædicta absoluẽda deputauit tres Rotæ Auditores, Horatium Lancellottum deinde Cardinalem, in cuius locum subrogatus fuit Io. Baptista Coccinus eiusdem Rotæ Decanus; Franciscum Sacratum tunc Archiep. Damascenum, modo ab eius insignia in Ecclesiam merita Cardinalem, & Io. Baptistam Pamphilium: corã quibus exhibitis per legitimũ procuratorem articulis, super generali inquisitione famæ sanctitatis, & miraculorum Xauerij, examinati fuerunt duodecim testes, cum interrogatorijs; & seruatis alijs de iure seruandis.

Mortuo Cardinali Pamphilio eadem Sacra Rituum Congregatio sub die prima Septembris subrogauit Cardinalem Lancellotum: à quo deputato Ioanne Visceto notario in locum Nicolai iam defuncti; productisq. processibus huius causæ informatiuis, illisq. fideliter interpretatis à deputato interprete, & in forma recognitis: absoluta quoq. generica informatione Romæ, vt supra, sumpta: eadem Congregatio

tio referente eodem Cardinale Lancellotto decreuit, sufficienter, & abundanter constitisse de summo sanctitatis, vitæ, morum, & miraculorum; ac populorum deuotione erga Seruum Dei Xauerium: proinde posse ad specialem inquisitionem procedi.

Vnde idem Paulus Quintus per speciale rescriptum commisit eisdem tribus Auditoribus; vt causam huiusmodi reassumentes, omnia acta, & processus viderent; noua iura in Curia, & extra compulsarent; nouos etiam testes interrogarent; litterasq. remissoriales, & compulsoriales, prout opus esset, decernerent, & relaxarent: prout præuijs legitimè productis articulis, pro speciali inquisitione decretæ, & relaxatæ fuerunt ad Archiepiscopum Olysliponen. ad Episcopos Pampilonen. Baionen. & Iacen. pro Ciuitate Pampilonæ, ad Archiepiscopum Goanum, seu eius Vicarium pro Ciuitate Goæ in India ad Episcopum Coccinensem, seu eius Vicarium in India pro Ciuitate Coccini; ad Episcopũ Malacensem, seu eius Vicarium pro Ciuitate Malacæ item in India.

Quibus litteris sic expeditis, dum in partibus executioni mandantur: fuerunt hic Romæ ab eisdem tribus Auditoribus alij examinati testes super articulis in specie, ipsis prius citatis, & cum interrogatorijs, & alijs de iure requisitis.

Transmissis deinde ad vrbem processibus remissorialibus, & compulsorialibus; qui vigore dictarum litterarum in partibus fabricati sunt, illisq. per fidelem portitorem consignatis, ac per deputatos ab Auditoribus fideliter interpretatis, productis, & recognitis; instante procuratore Societatis IESV, nomine etiam Serenissimi Hispaniarũ Regis, & aliorum multorum Principum, & totius Indiæ Clerici; vt ad vlteriora procederetur: tres Auditores prædicti visis omnibus, & singulis processibus iam dictis, illisq. maturè discussis, & examinatis: in pluribus Congregationibus, singillatim singulos legitimos, & legales, testesq. in illis contentos

rite,

rite, & recte examinatos, ac esse in forma probanti, declararunt: & examinatis virtutibus, & actionibus per particularia dubia cum longa temporis maturitate; causa demum instructa iuxta canonicas sanctiones, de sanctitate, ac excellentia vitæ, ac miraculis constare censuerunt: suamq. super præmissis relationem fecerunt idem fel. rec. Paulo V. quam relationem S. V. mensibus elapsis ad eandem Rituum Congregationem discutiendam remisit.

Nos vero, B. Pater, relatione Auditorum Rotæ accepta, & super illa pluribus habitis sessionibus, diligenter, & accuratè discussis eorundem Auditorum assertionibus, & conclusionibus: vnanimi voto censuimus, omnes supradictos processus authenticos, & validos esse: prout etiam censuimus, probationes in illis processibus contentas, super sanctitate, excellentia fidei, & præclaris miraculis Serui Dei Francisci Xauerij fuisse legitimas, & sufficientes. Quæ si Sanctitas Vestra talia esse statuat, vt ad Canonizationem sufficere videantur: quæ supersunt tertio loco dicenda, de miraculis in particulari breuiter prosequar.

DE MIRACVLIS.

EX multis miraculis, quę in processibus continentur in vita, & post mortem à Seruo Dei Xauerio patrata, pauca hæc collegimus.

DE MIRACVLIS IN VITA.

I. *Aqua maris salsa facto signo crucis efficitur dulcis.*

Cum P. Franciscus Xauerius ad Sinas cōtenderet in magna naui S. Crucis, in qua quingenti erant vectores, cessantibus vētis tanta fuit malacia; vt per quatuordecim dies eodē hærere loco nauis coacta fuerit: neq. in illa maris vastitate vllus lo-

cus, vel insula apparebat, vnde possent auxilium petere; propterea aquæ penuria ita laboratum est, vt præ siti multi iã ex vectoribus morerētur. Adeunt igitur omnes Xaueriũ, & enixè petunt, vt tanto malo opem ferat: ille post longã orationē benè in primis sperare iussit de diuina prouidentia, eos nō esse perituros certo affirmans. deinde vocato nauarcho, & nautis, reliquisq. vectoribus, iubet illos sumere aquã ex mari, atque dolia, vrnas, ac vasa omnia nauis impleri, quam cũ degustassent salsam repererunt. tunc Xauerius eleuatis in cęlum oculis, magna in Deo fiducia, facto signo crucis aquam maris, quam in vasis illis collegerunt, benedixit, & præcepit, vt iterum degustarent: cui obtemperantes aquam illam dulcissimã, & optimam repererunt: quo miraculo vectores Xaueriũ sanctũ acclamarunt: & Mahometani aliquot, qui aderant, cũ vxoribus fidē receperunt, aquã deinde illã, quæ abunde superfuit ex nauigatione, in varias prouincias, & vrbes Indiæ distribuerunt: qua multi ægroti sanitatem miraculosè receperunt.

II. *Puer mortuus ad vitam reuocatur.*

Puer quidam pestilēti febri correptus Mutano in oppido Indiæ Orientalis, veste funebri, hoc est sindone, de more illius gentis obuolutus, & consutus per 24. horas asseruatas, sepulturæ mandandus efferebatur magno parentũ eiulatu. occurrit Xauerius, qui tunc in eodem oppido operã nauabat conuertendis ethnicis, & erudiendis in fide christiana ijs, quos baptizauerat: itaque parentum orbitatem miseratus, genibus flexis, & oculis ad cęlum eleuatis, Deũ orauit pro pueri vita; & corpus aquã benedicta aspersit: deinde iussit funebrem vestem rescindi; & cum cadauer appareret, cruce illud signans, atque manu apprehendens, in nomine IESV viuere iubet, & statim puer surrexit viuus, eumq. sanum, & viuentē parentibus tradidit, & in memoriam, & honorem huius miraculi eo in loco

crux

crux ab incolis erecta fuit, magna omnium celebritate.

III. Mortuus, qui per diem fuerat sepultus, suscitatur.

Cum Seruus Dei in promontorio Comorino concioné ad populum haberet in ecclesia, in qua die præcedenti sepultus fuerat quidam defunctus: ipseq. Xauerius difficultaté magnam pateretur in conuertendis ethnicis, qui aderát: orauit aliquántulum pro eorú conuersione, & peracta oratione, vt ad Christum illos adduceret; iussit sepulchrum, in quo cadauer defuncti iacebat aperiri; & populo significauit, placuisse Deo, iterum mortuum illum ad vitam reuocare, vt ipsi conuerterétur: patefacto igitur sepulcro, & resciſſa veste funebri, qua defunctus erat inuolutus, apparuit cadauer. tunc verò oratione à P. Francisco pro vita illius Deo facta, statim surrexit viuus. quo viso miraculo vehemēter omnes admirati sunt, Deum laudantes, & admirantes Xauerij sanctitatem, & infideles illi, atque multi alij propter hoc miraculum christianá fidem susceperunt, & baptizati sunt ab eodem patre.

IV. Dum Missam celebrat altius cubito à terra eleuatur.

Dum Xauerius Teuanapatano in portu oræ Coromandellis, & alijs etiam in locis Indiæ Orientalis Missæ sacrificium celebraret: visus est ab vniuerso populo, qui aderat Missæ, altius cubito sustineri diuina vi sublimis à terra. Quam rem omnes habuerunt pro miraculo, & dono particulari Xauerio concesso: eumq. deinceps, vt virum sanctum venerati sunt; crediderunt que famæ, quæ de illius sanctitate, & miraculis vulgabatur.

V. Puer in puteo suffocatus, & mortuus ad vitam reuocatur.

In ora Piscariæ Indiæ Orientalis apud oppidum Combuture, cum puer filius mulieris eiusdem loci indigenę casu in puteú cecidisset; & iacens per multas horas sub aquis suffocatus es-

ſet; mater, & eius cognati mortuũ indè extraxerunt; cumque eum ad ſepulturam flentes deducerent accurrit Dei ſeruus Xauerius ex proxima eccleſia S. Stephani, quo venerat ad celebrandam miſſam; quem cum vidiſſet mater pueri, eum deprecatur, vt vitã filio reddat: at ipſe lacry mis matris cõmotus, & miſertus pueri caſum, propè accedens, oculis eleuatis, in genua prouolutus pro vita pueri orat: eiuſq. manu apprehenſa, inquit: In Nomine Ieſu Chriſti ſurge, & cõfeſtim puer ſurrexit viuus, & illum ſanum tradidit matri ſuæ, & cognatis. Omnes ergo, qui aderant, tanto miraculo obſtupefacti, cœperunt clamare Miraculum, Miraculum: & gratias Deo egerunt, qui meritis, & interceſſione P. Xauerij illud operatus eſt; Xauerius verò præcepit eis, ne cuiquam rem geſtam narrarent.

VI. *Cæco viſus reſtituitur.*

Dum Xauerius in Iaponia ethnicis fidem prædicaret mercator quidam, quem à multis annis apud omnes conſtabat eſſe cæcum, ad eum acceſſit, petens, vt vellet ſibi viſum reſtituere, quo iamdiu omnino carebat: Xauerius recitato prius ſuper eo quodam Euangelio, fecit ſuper eius oculos ſanctiſſimum ſignum crucis; quo peracto ſubito, & eodem momento aperti ſunt oculi eius, & cœpit videre, ac ſe domum recepit iuſſu eiuſdem P. Xauerij. Sequenti verò die venit prædictus cœcus ad eccleſiam, quærens iterum P. Xaueriũ oculis tamen apertis, & claris, & proſtratum ad illius pedes ſimul cum tribus filijs maximas ei gratias egit pro tanto accepto beneficio, affirmans ſe melius videre, quàm antea, cum nondum in illam cæcitatem incidiſſet: & poſtea deduxit vxorem, & totã ſuã familiam: petens à Xauerio, vt vellet eos baptizare, quemadmodum factum eſt: & vulgatã fama huius miraculi inter alios ethnicos, commoti ſunt vehementer quamplurimi, &

plusquam

plusquam trecenti conuenerunt Xauerium, petentes sacrum baptismum, quos omnes ille baptizauit.

VII. Mendicus vlcerosus miraculose sanatur.

Cum in promontorio Comorini occurreret Xauerio mendicus toto corpore vlcerosus: Pater illius plagas, & pustulas magno charitatis sensu lauit, & vt maiorem de se victoriam reportaret, hausit aquam, qua lauerat: postea in genua prouolutus, enixè precatus est Deum pro salute dicti pauperis; qui statim fuit liberatus ab omnibus plagis, atque vlceribus.

VIII. Cancer marinus deperditum in mari Crucifixum Xauerio miraculose defert.

Cum Franciscus Xauerius in Insulis Molucis ageret, atque ex Amboino ad Baranulam Insulam nauigaret: sæua tẽpestas exorta est: ad eamq. sedandã imaginem Crucifixi longã vno digito è collo detraxit, atque in mare immisit; dumq. illam manu detinet desuper ex nauigio, forte accidit, vt ex manu dilaberetur, atque in medium mare decideret: qui casus Xaueriũ tantopere afflixit, vt magni doloris signa dederit. Sequenti vero die ad Insulam Baranulam peruenerunt, in qua est oppidũ Tamalo, quod vectores nauigij nautæq. petebãt. quare nauigio ad terram applicato descendens Xauerius cũ socio per ipsum littus iter faciebat, quo Tamalum perueniret: dumq. medium milliare peregissent, atque à loco amissi crucifixi multis iam milliaribus distarent: ecce tibi marinus cancer cum prædicto Crucifixo è mari erumpit in littus, quẽ chelarum vtrinque morsibus eleuatũ, & erectum gestabat: & sic ad Xauerium festinus accurrit, atq. ante ipsius conspectum stetit. at Xauerius in genua se prouoluit; cancer verò expectauit, quousque Xauerius Crucifixum ex ipsius chelis apprehenderet: quo peracto statim in mare vnde exierat se recepit: tum Xauerius deosculatus, & amplexatus Crucifi-

xum

xum, brachijs ad pectus in modū crucis porrectis, humi prostratus per semihoram in oratione stetit: idem fecit socius, qui ad latus adhærebat, gratias agens Domino IESV Christo pro tam insigni miraculo.

IX. *Scapha tempestate abrepta miraculosè redit ad nauem.*

Cum Xauerius ad Sinas contenderet in naui Odoardi à Gama, sæuissima orta tempestate; ita vt omnes de se actum esse existimarent: gubernator, ne repentina procellæ vis scaphā auferret; validis eam rudentibus ad onerariā religari iussit: nauantes operam scaphæ nox oppressit; nec ita multo post abruptis retinaculis scapham tempestas abstulit tanto impetu; vt penè temporis momento omnium conspectum effugerit. vt vero quisque cognatos, necessariosque in scapha habebat: certatim eorum casum deplorare cœperunt. Xauerius ergo vniuersos collacrymantes intuens, bonum eos habere animū iussit, ac prædicit fore vt ante triduum filia remearet ad matrem; his verbis significans, scapham ad onerariā redituram. Postero die prima luce Xauerius lęto vultu prodijt in medium, ac nauarchum rogat, vt iubeat aliquem malo conscenso speculari, num scapha compareat; & vbi renunciatum est ex malo eam non conspici; in cubiculum se abdidit, ibique lacrymans bonam diei partem in oratione extraxit: indè læta nūcians, ipsos non multo post scapham esse visuros, nauarchū rogat, vt vela demittat, & scapham expectet: reclamantibus cæteris, quod frustra iam expectaretur scapha, & quòd sine manifesto periculo onerariæ expectari nō posset: nauarchus, qui precibus Xauerij defatigatus, vela demitti iusserat, intermisso temporis spacio, cum scapha nec adhuc cōspiceretur, & nauis iam periclitari videretur, sæuiente adhuc mari, tolli properè vela imperat, insistit Xauerius rogans nautas, vt adhuc paulum expectent, certò affirmans, scapham nullo periculo onerariæ non multo post affuturam; cumque nautæ de-

sperata

ſperata re, ac ſtimulante metu nihilominus vela ſuſtollerẽt: Xauerius accurrẽs, manuq. antennis iniecta, per Christi mortem, & vulnera obſecrare inſtitit; ne pigeret etiam num morari parumper. illi obtemperarunt, ipſe ſemel atque iterum interea dum ſcapha expectaretur, & nullibi conſpiceretur, & omnes ibi ſine periculo ſe immorari non poſſe cenſerent: ſublatis in cœlum manibus enixè orabat nauarchum, cæteroſq. bono animo eſſe iubens. interea nauis expectans in gẽtibus agitabatur fluctibus impunè, iamq. per tres ferme horas dilata omnium expectatione; pro deſperata res erat: cum repentè quidam ſcapham apparere, atque aduentare proclamat: tùm verò læti omnes Deo, Franciſcoque gratulari cœperunt: vt ſcapha in conſpectu omnium fuit, confeſtim ad eam excipiendam nauis in obliquum ſtatuitur: at illa Deo ducente rectè ad onerariam tendit. aduentanti alacres nautæ funem de more eminus inijcere parabant: cum Xauerius nihil fune opus eſt, inquit, ipſa per ſe ſponte accedet ad onerariæ latus; idque omnibus miraculo attonitis ita euenit; atque ità aptè ſe applicuit, vt miſeri illi commodè exciperentur: quin etiam in medijs fluctibus retinente nemine tamdiù ſtetit, quoad religaretur ad nauim. vt ſatis appareret eiuſdem, cuius adducta fuit precibus, eam retinere.

X. *Super vrbe Tolò pluit cineribus.*

Cum Franciſcus Xauerius in Molucas Inſulas penetraſſet, & primus illas gentes ad Chriſtum adduxiſſet: vrbs Tolus, in qua ad viginti quinque hominum millia baptizauerat; ſuaſu cuiuſdam Tyranni fidem Chriſti deſeruerat: ciueſq. eccleſia deſtructa cruces, & ſacras Sãctorum imagines per ludibrium fregerant: quam rem ægerrimè ferens Franciſcus: dolenſq. de iniuria Deo illata, & de pernicie illarum animarum; poſtquam irritas ſuas preces vidit, quibus rebellium animos ad reſipiſcendum quoad potuit pertentauit: chriſtianos milites

ad

ad vindicandam Dei iniuriam promissione victoriæ excitauit. viginti igitur Lusitani cum aliquibus Molucarum indigenis, qui omnes numerum quadringentorum explebant, expeditionem aduersus Tolum susceperunt, Francisco suadente,& comite, ac felicem belli exitum promittente.

Erat arx Toli in edito loco posita non minus armis, quàm situ munita: accesserat hostium fraus; nam ea parte editæ rupis, qua sola adiri poterat, stimulos ferreos supposuerāt, in quos sese induerent, qui propè arcem conarentur accedere. Vix christiani ad Tolum accesserant cum Francisco ad Deum preces fundente, ex vicini montis vertice cum horrendo mugitu,& fragore magnum erupit incēdium,& ingens cineris, ac pumicum vis eiecta: quod nunquam in ijs partibus euenisse constat, non modo stimulos ferreos cooperuit; sed etiam arcis fastigium æquauit.

Per idem tempus terræmotus insolitus tectorum vrbis ingentē edidit stragem; ita ut plerosque hostium pauor compulerit in fugam cineris deinde,ac pumicum copia cōgesta, facilem in mœnia ascensum dedit. quare arx oppidum totaque regio sine vllo certamine fuit subacta: & ciues, qui tali prodigio perterriti vrbem deseruerant,& in proximas syluas se abdiderant, ad Xauerium statim supplices accurrerunt,& ad eius pedes prostrati, delicti veniam petierūt. Xauerius igitur eosdem cum Ecclesia reconciliauit, imposita salutari pœnitentia;& vt templa euersa reficerent,& susceptam semel Christi fidem in posterum sanctè, pieque colerent.

Communis omnium etiam barbarorum consensus fuit, hanc memorabilem victoriam diuina, nō humana ope obtentam fuisse: & tam opportune flagrantis montis auxilium cum subita cineris,& pumicum congerie miraculosè intercessione, ac precibus Xauerij euenisse; qui diuinam opem suis orationibus conciliarat: vt cuius belli auctor extiterat; præcipuus quoq; suis orationibus esset adiutor.

DE

I. *Corpus incorruptum perseuerat.*

MOrtuo P. Francisco Xauerio in insula Sanciani prope Sinas eius corpus in capsa lignea, viua calce iniecta, sub terra sepellitur: vt quamprimum exesa carne, ossa possent in Indiam deportari; quatuor inde post menses effoditur, apertaq. capsa, & excussa calce, prorsus integrum corpus reperitur sine vlla tabe; ac si tunc humatũ esset: ita vt color viuax, caro recens, vestimenta nulla ex parte lęsa essent.

Iniecta iterũ calce in eadem arca Malacam defertur: ibiq. aperta arca integrũ sicut antea inuenitur. In templũ deinde Dominæ nostræ de monte defertur, excussaq. calce in nouo loculo sepellitur: noui verò loculi breuitas coegit eos, qui funeri operam dabant, corpus nonnihil cõprimere, atque inflectere: quod causę fuit, vt ex humeris repente effluxerit sãguis:

Cum ergo ibi aliquandiu iacuisset: nouo post obitum mense, sepulcro patefacto non minus integrum ex humo, quam antea ex calce inuentum est: & velum, quo eius facies operta fuerat, propter ingestæ compressæq. terræ pondus in humatione, recenti imbutum cruore.

Quo moti miraculo, qui aderant, nouam curarunt arcam intus, forisq. serica, & aurea veste coopertam. sic in Indiam delatũ Coccini portum primũ appulit confluentibus deuotione, & admiratione ciuibus ad contuendũ corpus. Inde Goã exportatũ, celebriq. ac festa põpa à Prorege, & omnibus ordinibus exceptum in ecclesiã Societatis IESV defertur: vbi affluentis populi cupiditati, vt satisfieret: corpus validis cãcellis munitũ; per totum triduum oculis omniũ exponi necesse fuit.

Et quoniam rei miraculum excedebat fidem: de mandato Proregis ab insigni medico corpus inspectũ, pertentatumq. fuit, & compertum incorruptum, succosum, & molle, integris, ac

solidis intestinis; ex quibus per paruum vulnus inflictũ manabat sanguis, nullo balsami, oleiue indicio. Exacto triduo arca prope aram maximam ad dextram in sepulcro per eos dies parato, ad tempus condita est. Postea Vicarius Generalis Episcopi Goani sede vacante, & Inquisitor generalis, aperto sepulcro, multis collucentibus facibus, pro suo munere, atq. officio pertentarunt corpus iterum, ac denuo, nihilque non integrum repererunt.

II. Corpus eius suauissimum emittit odorem.

Dum corpus Xauerij in insula Sanciano, vel Malaca loculo includitur, vel ab eo extrahitur: similiter dum Malacã, & exinde in Indiam naui aduehitur, vel Goæ visendum exponitur, aut ibidem in ea psa visitatur: licèt nullo odoramentorũ genere curatum esset: suauissimum tamen odorem ex se emittebat; ita vt omnium spiritus suscitaret, & confortaret; nec poterant discernere, cuiusnam rei tã suauis ille odor esset.

III. Aduentu corporis Xauerij Malacæ cessat repente pestis.

Cum Malacã vrbem in India Orientali celeberrimã, & frequẽtissimam sæua pestis inuasisset (quod propter ciuium peccata euenturũ illi antea discedens Xauerius prædixerat) breuique tẽpore quãplurimi paucis admodũ superstitibus perijssent: necdum desæuiret lues, sed maxime in dies grassaretur: vt primum corpus P. Francisci, quod ex Sinis in Indiã afferebatur, eò appulit, & ex naui in vrbẽ delatũ fuit; statim ac subito cõtagiosus ille morbus omnino cessauit: nec ab ea die mortuus vllus, aut morbo correptus fuit: sed adeo tota lues extincta est; vt eam pestiferi morbi deinceps ne vestigium vllum superfuerit.

IV. Ex

IV. Ex digito pedis Xauerij defuncti recens sanguis effluxit.

Cum Goam Xauerij corpus Malaca aduenisset, & in ecclesia fuisset expositum; magnaq. populi multitudo deuotione cõmota ad deosculandũ illius pedes accessisset: deuota quædã mulier feruore deuotionis adducta, digitum pedis morsu apprehendit; & dentibus nixa est euellere frustulum; quod pro reliquia sibi conseruaret: ex quo morsu recens effluxit sanguis; ac si manaret de corpore viuo. Quo viso miraculo omnes, qui præsentes aderant, valde sunt admirati; & maximam inde deuotionem erga Xauerium conceperunt.

V. Puer vtroque crure, & pede siccis, & aridis ad sepulcrum Xauerij miraculose sanatur.

Puer Ventura Goæ natus in domo Dominæ Ioannæ Fonsecæ, quæ illum, vt filium diligebat, habebat à natiuitate vtrumq. pedem, & crura omnino sicca, & arida; neque amplius digito crassiora: ita vt per quinquẽniũ semper humi manibus reptare cogeretur: nec erectum in pedes illum cõtinere poterant, quin statim caderet. multis remedijs frustra tentatis ad Xauerij opem Ioanna confugit, puerũ magna fide, ac deuotione illi cõmendans; sepulcrum illius cũ puero per nouem dies visitaturam se promittens: cũque votum cœpisset adimplere: tertia iam die, qua sepulcrum visitabat, puer in eius gremio existens repente ferream sepulcri cratem manibus apprehendens, suis stare pedibus, & ambulare cœpit, & statim omnino sanus euasit, ita vt per se deinceps sine aliquo adminiculo ambulauerit; & inde melius semper se habens, intra nouem illos dies, quos promiserat crura carne repleta sint, & sic perpetuo valens, & sanus deinde vixit.

VI. Lampades sola aqua repletæ ante imaginem Xauerij ardent.

In ecclesia Gottatæ oræ Trauancoridis in India Orientali, lampades positæ ante imaginem P. Xauerij, sola aqua benedicta repletæ, sæpe ardere visæ sunt; & per multas horas, ac si oleũ haberent: & hoc in fidei christianæ confirmationẽ, & ad ostẽdendam falsitatem idolatriæ, & sanctitatem P. Xauerij, multis ethnicis, mahometanis, & christianis videntibus, & admirantibus: quorum aliquot præsertim ex infidelibus inuitati à christianis ad videndũ miraculum, vt experimentũ facerent de illius veritate: aquã subinde mutarunt, & noua elychnia in dictis lãpadibus imposuerunt; quæ nihilominus arserunt, vt antea: & dum essent extinctæ, ignẽ interdũ ex se ipsis concepere.

VII. Infans mortuus ad vitam reuocatur.

In Regno Trauancoridis Indiæ Orientalis infans vnius mensis magno ventris profluuio, & febri laborãs emoritur, eius cadauer inhumatum seponitur tradendũ postea sepulturæ; & per septẽ, & amplius horas manet contectum linea tela, quæ fuerat ad vestẽ funebrem conscissa ab ipsomet parente iuxta morem illius gẽtis Interim cum parens filij mortẽ acerbè ferret: monetur ab amicis; vt filiũ P. Francisco voueat; quippè qui posset illi vitã reddere, cum tot, & tanta miracula patrasset parens magna fiducia de Xauerio concepta: vouit ipsius Xauerij ecclesiæ, quæ apud Cottatę oppidum est magnã eleemosynã, si vitã filio reddat: insuper se filio nomen Francisci impositurum. dumq. multis lacrymis precatur Xauerium, coram filij cadauere, vt suæ consulat orbitati: cernitur repente puer aperire oculos, mouere manus, pedesq., ac voculas, & lamenta puerilia edere. accurrunt vndiq. circumstãtes, videntesq. puerulum non modo viuum, sed omnino sanum, & valentem, acclamant, & mirantur tantum miraculum.

lum: Parens suscitatum filium ducit ad ecclesiam Xauerij, & ibi illi imposito Francisci nomine, & collata eleemosyna, voto se exsoluit: atque omnes maximam exinde erga Xauerium concipiunt deuotionem.

VIII. Cæcus visum recepit ante imaginem Xauerij.

Quidam Malabaris nomine Chiambaratecure Thesaurarius S. Crucis oppidi Colechæ Regni Trauancoridis in India Orientali, dum festos ignes componit ad ecclesiæ prædictæ festiuitatem celebrandam, sulphureus puluis inopinato accensus, vultum illi pene totum combussit, & visum oculorum omnino ademit; ita vt nihil prorsus posset cernere. Cumq. aliquot iam annos cæcus perseuerasset: apparet illi in somnis P. Xauerius, eumq. monet, vt ad ecclesiam ipsius visitandam pergat: fore enim, vt hac ratione lumen oculorum recipiat. è somno experrectus ducem itineris statim accipit, atq. in ecclesiam Gottatæ contendit, in qua Xauerius magna veneratione colitur: ibi per nouem dies commoratus, assidua deprecatione Xauerij opem, & patrocinium implorat, & dum ante Xauerij imaginem orat; decussa caligine oculorum, lumen repente recipit; & gratijs pro beneficio actis, domū suam reuertitur absq. vllo itineris duce: quæ à dicta ecclesia sex leucas distat: eamq. deuotionem animo ergà Xauerium concepit; vt in illius honorem multa carmina, & laudes lingua Malabarica composuerit.

IX. Leprosus miraculosè sanatur.

Franciscus Peremal natione Chiauallacalre in India Orientali homo adhuc ethnicus, cum toto corpore lepra esset affectus, & pustulis plenus; atq. ab omni remedio humano desperatus, ac sæpius fidem christianam suscipere detrectasset: monitus in somnis à P. Xauerio, adiuit ecclesiam Cottatæ, cuius

oppidi

oppidi erat indigena: & ibi vngens se oleo lampadis, atque prostatus ante Xauerij imaginem dum illius opem implorat, repente mundatur à lepra, & integram sanitatem recuperat: quo viso miraculo, se conuertit ad fidem, & duos inde post menses baptizatur.

X. *Dysenterica vngens se oleo lampadis Xauerij perfectè sanatur.*

Francisca Rebella dysenteria, seu fluxu sanguinis tres menses continuos non sine ventris tumore laborarat; cuius morbi vis cum eam in vitæ discrimen adduceret, nec amplius medicamenta ei prodesse viderentur: feria quinta maioris hebdomadæ venit ad P. Francisci imaginē in Capella quadam ecclesiæ Societatis IESV Coulani appensam, vota inibi Deo nuncupat, enixeque Xauerij auxilio pro recuperanda salute implorato; cum acerbo ventris dolore, prout dysentericis euenire solet, se premi sentiret; vngit se oleo lampadis P. Frāncisci magna fide, ac certa fiducia recuperandæ salutis: & repente omni dolore liberatur; atque ex illa hora prorsus ab ea infirmitate conualescit; adeo vt nulla deinceps huiusmodi tumoris, & dysenteriæ senserit incommoda.

Pro tribus sequentibus miraculis.

Lucia de Villanzan Sinica annorū 120. cognouit P. Franciscū Xauerium dum in India prædicabat; & ab eo in fide christiana fuit instructa; & obid magnā ergā Xauerium deuotionē concepit: eo deinde mortuo honeste semper, & laudabiliter vixit, frequentando sacramenta Confessionis & Eucharistię, & inseruiendo pauperibus, alijsq. operibus pietatis vacādo. Cumq. medaliam, in qua effigies erat P. Frācisci, obtinuisset, in vrbe Coccini: duodecim ante annis ea tangebat infirmos; vel aquā, cui eadem medalia iniecta fuerat, potandam præbebat,

bebat; vel ea lauabat partes morbo affectas, nulla tamen vtés illicita cæremonia, aut superstitioso modo, sed magna humilitate, & reuerentia signans eos signo Crucis dicens. In nomine IESV, & P. Francisci Xauerij tibi restituatur sanitas, qua indiges. quare præuia humilitate, & deuotione, sinceraq. fide huius mulieris dignatus est Deus, opera mirabilia facere meritis, & intercessione Xauerij, vt ex dicendis patebit.

XI. Laborans inueterato, & vlceroso cancro repente sanatur.

Gondisaluus Rodriguez de Valle Coccinensis accola maximũ, & vlcerosum à multis annis habebat cancrum cordi proximum; ita vt nec manducare, nec quiescere, nec alijs actibus naturalibus vti vllo modo posset propter magnos dolores; sumptisq. frustra varijs medicamentis, motus fama miraculorum, quæ fiebant virtute medaliæ P. Francisci, cõuenit prædictã Luciam, eamque genibus flexis precatur: vt medaliam cãcro applicaret: cui, vt illa morem gereret, facto prius Crucis signo cancro vlceroso medaliam imposuit, verbis prolatis. In nomine IESV, & P. Francisci Xauerij tibi reddatur sanitas: statim & eodem momento liberatus fuit, & penitus sanitati restitutus.

XII. Habens crura vlcerosa, & laborans dysenteria miraculose sanatur.

In Vrbe Coccini Emanuel Rodriguez annorum quinquaginta septem, habens crura vlceribus plena, varijs per aliquot annos in vanum tentatis medicamentis, ita in dies habebat peius: vt neruis contractis, crus vnum breuius altero euaserit: quo neque poterat incedere, neque terram tangere: & propterea gestatoria sede deferebatur: quibus malis ventris profluuiũ, seu dysenteria accessit; proptereaq. à medicis, prostrata omnino valetudine, derelictus est, cũ nulla iã subesset spes

recu-

recuperandæ ſanitatis: tandem fiducia meritorum, & interceſſionis P. Xauerij, ductus ad prædictã Luciam, ab ea petijt deuotè, vt medaliam ſibi applicaret: cui illa morẽ geſſit; facto prius ſuper cruribus ſigno Crucis cum verbis. In nomine IESV, & P. Franciſci, &c. & aquam deinde potandam dedit, in qua fuerat iniecta medalia; ſtatimq. liberatus eſt à dictis vlceribus, & dyſenteria: & intra triduum perfectam omnino recuperauit ſanitatem, & ſanus perſeuerans nullo deinde impedimento ambulabat.

XIII. Mulier paralitica, & cæca ſanitatem, & viſum oculorum recuperat.

In eadem vrbe Coccini Maria Diaz vxor Ioannis de Caruaglio per ſeptem annos paralytica ita laborauerat ex dimidia corporis parte, vt nec manum, nec pedem, nec quicquam ab eo latere mouere poſſet. item ita amiſerat viſum oculorum, vt à ſeptem annis eſſet omnino cœca. In his infirmitatibus cõſtituta; adita Lucia prædicta, penes quam medaliam eſſe ſciebat, cum magna fide precata eſt; vt dictam medaliam ſuis oculis, & membris affectis applicaret; & aqua illius prædictas partes lauare dignaretur. quod cum eadem ſæpius, & per ſeptem continuos dies effeciſſet, imponens medaliam ſuper oculos, & partes affectas, ſignans eas ſigno Crucis, inuocato Xauerij nomine, & eaſdem lauans; ſtatim melius habere cœpit, & intra illud ſeptiduum recuperauit viſum oculorum, ac perfectam ſanitatem recepit: & baculum quo anteà ægra membra trahebat, reliquit in eccleſia Societatis IESV in memoriam accepti beneficij.

DE MIRACVLOSIS Prædictionibus.

EX miraculoſis prædictionibus huius Serui Dei aliquot principaliores etiam referemus.

I. Cum

I. Cum infideles barbari Aceni è Somatra insula Malacam venissent ad prædandum cum classe, quæ constabat nauibus sexaginta, & quinque milibus armatorum; inter quos erant Turcæ, & Iannizeri non pauci: aliquot christianorum naues in Portu Malacensi incenderũt; & in captos Christianos eximiæ crudelitatis exempla in odium christianæ fidei ediderunt. Quare hortatu P. Francisci Xauerij milites Christiani non amplius triginta supra ducentos in octo naues distributi, barbaros insequuti sunt: licet re in vrbis consilio agitata, ciuibus vniuersum temerarium videretur, tàm paucos aduersus tantam classem huiusmodi expeditionem suscipere.

Præterea cum Lusitana classis è portu solueret, Prætoria biremis spectante Ciuitate in ipso portu, incertũ quo casu, aperitur, & submergitur, saluis tamen militibus. quo infortunio excitatus populus infelicem portendi ratus euentum, temerarium iudicabat, contra validam Acenorum classem tã paruo nauigiorum numero velle contendere.

Franciscus tamen Lusitanorum militum animos ad pium bellum accendens: vt Acenos Christi acerrimos hostes superbè abeuntes insectarentur, ijs pręcipit: promittens certam Christi ope victoriam: eodemq. die pro vna biremi amissa duas venturas, & classi esse adiungendas, pronunciat. Et ecce ante solis occasum Frãciscus à cælo admonitus, biremes duas Lusitanas, vnam Didaci Suarij nobilis institoris, alteram Ioannis eiusdem filij procul in mari conspicit, ex Molucis Patene venientes, instructas militibus, & bellico apparatu: altum tamen tenebant, cursum vlterius dirigentes, ne vectigal solitum, seu portorium Malacæ pendere cogerentur. Conscendit illico lembum Xauerius: ad Didacum Suarez contendit; eumq. ad bellum suscipiendum pro Christi nomine adhortatur. ille Xauerij rogatu, omni tributo exolutus à Præfecto vrbis Simone Mello, Malacam cum suis biremibus appellit; belliq; ue socium se offert reliquis Lusitanis. Hanc igitur tumultuariam

multuariam militum manum Christi Cohortem Xauerius appellauit. Iuere milites Patris promissis, ac sanctitate freti. Cumq. iam vnius, & dimidiati mensis spatio nihil de illis sciretur, famaq. ab infidelibus vulgata, nostri ab Acenis trucidari crederentur: ciuitas vniuersa mœrebat, & mulieres viros suos pro mortuis lamentabantur: multiq. ad artes illicitas, & magicas recurrebant; vt aliquo modo scirent, quid tandem de illis actum esset.

Die igitur quadam Dominica sub finem concionis, ea ipsa die, & hora, qua nostri ad flumen Parles, quod Malaca distat trecentis milliaribus, promissam à Francisco victoriam, nō sine miraculo obtinebant, occisis quatuor millibus barbarorum, & captis, vel demersis cunctis eorum nauibus: postquā Xauerius modicam astantium fidem reprehēdit, Diuini spiritus instinctu ad Crucifixi effigiē conuersus, cum effusa corporis actione vaticinans; primum classium congressum verbis describere per ambages cœpit, ac si in ipsa pugna præsens adfuisset, auditoribus admirantibus. Postea ardentibus oculis, vultuq. pro pugnantibus orat; factoque deprecandi fine; corporis deficiens iactatione, caput, quasi fatigatus, summa suggesti sponda paulisper inclinauit. deinde inusitata oris hilaritate insurgens: Recitate, inquit, vnum Pater, & Aue, & agite Deo quantas maximas potestis gratias pro victoria, quam nostri hac ipsa hora de Acenis reportarūt, tribus tantum aut quatuor ex nostris in bello desideratis; & tali die vobis aderit ea de re nuncius. Diem etiam definiuit, quo nostri reuersuri erant spolijs onusti.

Vaticinationem multiplici successu exitus comprobauit: nam biduo, triduoue post, eo die quo Pater prædixerat, nuncius aduenit; nostrique spolijs onusti dicta subinde die reuersi sunt: collatisq. inuicem rebus, ac circumstātijs omnibus; cōstitit eadem ipsa hora, qua P. Franciscus Malacæ in tanta locorum distantia pronunciauerat, victoriam contigisse. illud-

que

quæ pro maximo miraculo vniuersa ciuitas habuit: cum nõ nisi diuina reuelatione, quæ pronunciata sunt à Francisco, sciri potuissent.

II. Cum P. Franciscus naui Iacobi Pereiræ, cui à S. Cruce nomen erat, veheretur; obortaq. graui tempestate nautæ, ac reliqui vectores timerent, ne procellæ impetus nauem discerperet; ipse omnes hoc metu liberauit, & eam benedicens prædixit; nauem illam non in mari tempestatis vi, sed in nauali dissoluendam. Deinde Pereiræ nauarcho peritissimo denunciat naufragium alterius nauis, quæ vna cum ipsis è portu soluerat; & breui se illius calamitatis conspecturum indicia. Nec multo post sedata procella, viderunt super vndas tabulas, & cadauera fluentia, certissima dissipatæ nauis indicia. Cæterum nauis illa Pereiræ annos prope triginta P. Francisco superstes, quamuis vetusta, & cariosa, fluctibusq. labefactata, ex tot cursibus, ac tempestatibus incolumis semper euasit; quin vectores, institoresq. dictæ prædictioni confisi in illam certatim suas merces imponebant; ac sine metu naufragij, iacturæque vltor, citroq; commeabant. Quocunque appellabat nauis, tumultu, & plausu populi excipiebatur: & tota iam India illam vocabat nauem S. Patris. Demum Duci cuidam Diensi diuendita, post multas nauigationes cum Coccinum appulisset, ibiq. in nauale subducta esset, vt quassata reficeretur, ibidem se ipsa dissoluta est: & sic Xauerij vaticinationem comprobauit.

III. Cum Xauerius Malaca ad Amboinum insulam traijceret: cum eo profectus est Ioannes de Arausio Mercator Lusitanus. sub idem vero tempus classe Hispanorum vna, & altera Lusitanorum ad Amboinum appulsis, cœpit sæua lues complurimos vtriusq. classis absumere. itaque Xauerius de more res necessarias, & medicamenta à diuitibus conquisita, egentibus ægrotis suppeditabat; à diuite Arausio eiusmodi eleemosynas potissimum petens; qui tamen sua tenacius cõ-

seruans, iam ægrè præstabat Xauerio frequentius petenti; metuens, ne sibimet ipsi aliquando deessent. Vnde cuidam Francisco Paleæ Xaueri j nomine pro infirmo roganti vinũ, ęgre dedit: admones, se id Francisco tum quidem dare; sed ea conditione; vt in posterum aliud tale ab eo non postularet. Quod vbi Xauerio núciatum est ab eodem Francisco Palea: Xauerius repente, quid? existimat inquit, Arausius, possessionem eorum, quæ habet, fore diuturnam; & consumpturum se esse suum vinum? errat certo; sciat, se in hac ipsa insula esse moriturum, & eius bona in vsum pauperum cessura. & postea eum monuit, vt libenter pro infirmis petita præstaret, animæq. suæ consuleret: quandoquidem illa esset vltima terra, in quam de naui excensurus erat.

Prædictioni respondit euentus. discedens enim Pater Franciscus ex Amboino in Molucã, in eadem insula reliquit Arausium. Postmodum cum in Ternate insula, quæ vna est ex Molucis, post multos dies sacrum faceret in magna populi frequentia: post offertorium, conuertens se de more ad populum dixit: Orate fratres pro anima Ioannis de Arausio, qui modo in Amboino expirauit; & commẽdate illam Deo: heri sacrum pro illo feci, & hodie iterum facio. ad hæc mirati, qui aderant, post mutuos præ stupore intuitus, quæsiuere inter se; qua tandem ratione id scire Frãciscus potuisset; cum ab eo loco distaret Amboinus passuum millibus amplius ducentis; & neminem per eos dies inde venisset constaret. admiratione deinde in expectationem versa, notatur res diesq. ab ijs, qui audierant: & tamdiù fuere de re dubij, donec interiectis duodecim diebus, naui ex Amboino, vectus Raphael Caruallius, Arausij mortem nunciauit: id quod etiam ex litteris à Ioanne Derio ad Xauerium missis, & à Caruallio delatis certo constitit; illum nimirum esse mortuum in loco Tibiquisanis eiusdem insulæ: & temporibus præterea, ac rebus inter se comparatis; omnia cum Francisci prædictione

congrue-

congruere comperta sunt. Quare nemini dubium fuit, quin id Xauerius diuinitus cognouisset. adeoq. illum, tanquam prophetiæ dono præditum, omnes suspicere cœperunt.

IV. Meliapore quidam mercator erga Patrem Frãciscum maxime pius illum salutauit in digressu, volens nauigare Malacam: instanterq. petijt aliquid, conseruandæ illius memoriæ causa: Xauerius è collo detractam precariam coronam ei dedit commendans, vt eam magni æstimaret; & simul ei promisit, quod quandiù illam apud se haberet, non esset in mari periturus. quod ita prorsus euenit. Nam in ea nauigatione; cum iam esset propè Malacam, longissimè à Meliapore: nauis, qua vehebatur, vi tempestatis abrepta in mari perijt; & desiliens mercator cum nonnullis alijs vectoribus in tabulata, quæ ex lignis raptim composuerant, in alto mari alienato à sensibus animo deliquium, seu animi extasim passus est: in qua sibi videbatur proprijs oculis inspicere P. Xauerium, & cum illo colloqui in eodem loco, à quo profectus fuerat, & à Xauerio acceperat precariam coronam. demum quinto post die, ex quo desilijt in ea tabulata, ab illa animi extasi, velut ab alto somno experrectus, repentè se vidit in littore Negapatani prope Meliaporem saluum, & incolumem, ereptum à fluctibus, amissis, marique absumptis reliquis omnibus, qui cum eo in tabulata desilierant: quia neq. amplius illi, neque ea comparuerunt.

V. Cum Pater discederet ex Moluco, & traijceret in insulam Mori, lætis omnibus, qui nauigio vehebantur: in medio cursu certo quodam die quasi indignãs surrexit, & scindens vestem exclamauit: IESV, illi homines, qui occidunt illos homines: cæterum vectores nouitate permoti, ad Xauerium occurrunt: & quid rei esset, percunctantur: tùm ille in se rediens, re dissimulata, nihil esse respondit. Verum cum nauis ad insulæ portum appulit, comperiunt quosdam Lusitanos in littore à latronibus fuisse interfectos

eo ipso tempore, quo Pater prædicta verba protulerat in naui.

VI. Ioan. Durus Mercator adolescens ex Ceilano profectus in vrbem S. Thomæ, conuenit P. Franciscum Xauerium: vt cũ illo confiteretur. confessione peracta à Francisco petit: vt se-met vitæ socium accipiat; quod tandem post multas preces obtinuit; & opes suas in pauperes distribuere cœpit. postea tamen à communi hominum hoste sollicitatus, à Francisci obedientia se abduxit; & cum in quædam peccata incidisset, mercibus in nauiculam occultissimè impositis, Xauerio inscio, vt credebat, parabat fugam. tum Pater occultæ fugæ cõsilium diuinitus cognoscens, subito per puerũ eum iam iam è portu soluturum ad se vocari iubet: quo nuncio vehementer admiratus constitit, dubius quid ageret: sed rem dissimulans tandem decreuit ad Franciscum vocantem ire: quem vix limen domus attingentem, aspiciens Pater, Peccasti, inquit, peccasti. Quibus ille auditis submisso capite respondit; verum est, peccaui: cui adiunxit Franciscus, Accede igitur ad confessionem. quibus verbis Durus adeo fuit commotus; vt domum profectus, eo ipso die nauigium vendiderit, & facta confessione, atque in pauperes mercibus distributis, sociũ se, vt antea, Xauerio constanter adiunxerit.

Cum illo itaque traiecit in insulas Molucas, & iterum Malacã venit. inde in desertam insulam delatus, cum in æde quadam sacra moraretur de nocte: grauiter tentatus fuit à dæmone: & (incertum vigilans an somnians) insolita aliqua vidit. nec ita multo post, cum sua delicta de more confiteretur, visionem cælauit. at Xauerius rediuinitus cognita in confessione, ex eo quærit, quidnam rei in desertæ insulæ templo ei contigerit. nihil vero, inquit ille: cum Pater instaret iterum, & sæpius: semper visionem cælauit. tandem Franciscus, vt vidit illũ ex composito visa celare: ipsemet omnia enarrare cœpit. quod audiens Durus, obstupuit: & cognouit Deum in

Fran-

Francisco habitare: ac demum cũ illo rediȷt in gratiam: cui postea Xauerius denunciauit, fore vt Franciscanorum institutum, ac disciplinam amplecteretur, ibique æternam salutẽ esset consequuturus. Prædictioni non defuit euentus. Durus enim Religionem S. Francisci ingressus est.

VII. Cum Xauerius aliquando Machai apud Sinas Petrum Vellium latrunculis ludentem in domo aliena conueniret, ab eo petijt eleemosynam ad opus faciendum: ei Vellius tradidit clauem arcæ nummariæ, auferre iubens, quot vellet nummos. Xauerius adiuit domum illius, & tercẽtis nummis aureis ex arca depromptis, Vellio reddidit clauem. qui rediens domum, & aperiens arcam nummariam, nullam pecuniam ex ea cognouit defuisse: & sciscitanti à Xauerio, quantum auri abstulisset; Pater respondit, se deprompsisse tercentos aureos: cui Vellius se reperiȷsse dixit omnes, quot quot habeat in arca nummos, nullosq. defuisse: addiditq. & se arcę clauem eo animo tradidisse, vt ex æquo dimidiam triginta millium aureorum, qui aderant, partem sibi demeret: cui Xauerius: Ego vero tibi Velli in Dei nomine polliceor, nunquã Deum tibi defuturum dum vixeris, & tibi semper suppeditaturum abundanter ea, quæ tibi opus erunt; & omnes tibi liberali animo, & voluntate largituros: quinimo diuinitus supremum vitæ diem agnoscẽs. Nec Vellium Franciscus fefellit: quia licet ei acciderint multa, quibus esset casurus in paupertatem, nisi omnes eum liberaliter iuuissent: nihil tamen illi aliquando pro se, & pro sua familia defuit.

Multos igitur post annos diuinitus de instanti morte Vellius præmonitus rem suam familiarem magna ex parte in pauperes prius diuisit: missas celebrari pro anima sua iussit: propinquis, & amicis vltimum vale dicens, Xaueriȷ prædictionem, eiusq. euentum lætus iȷs exposuit, qui eum delirare credebant. At vero cum interfuisset missæ, solemni ritu defunctorum celebratæ; ipse se in feretro composuit tapete coo-

pertus

pertus, mortem senex expectans. Finita missa, & dicto à Sacerdote responsorio, Requiescat in pace: accurrerunt famuli eius, vt auferrent tapetem, credentes viuum esse: sed ille iam animam creatori suo reddiderat: quæ res comprobauit Xauerij vaticinationem.

Hæc sunt, Pater Beatissime, quæ ex legitimis actis huius causæ dicenda fuerunt de vita, & moribus Serui Dei Francisci Xauerij Societatis IESV; ac de miraculis illius intercessione, & meritis factis. Quibus latius in pluribus Congregationibus diligenter perpensis, atque discussis, Cardinales Congregationis Sacrorum Rituum in eam sententiam vnanimes venerunt: Posse S.V. (si ei placuerit) ad vlteriora procedere, & Canonizationem Serui Dei Francisci Xauerij iuxta Sacros Romanæ Ecclesię ritus perficere, & solemniter celebrare.